

Otázka - původ tázání

Tázání by nemělo smysl, kdyby nemohlo být zaměřeno k někomu nebo k něčemu, kdo nebo co by nám mohlo poskytnout nějakou odpověď. Zároveň by však nebylo možné, kdyby se netázal někdo. K otázce tedy nutně náleží přinejmenším dva členy: ten, kdo se táže, a ten nebo to, od koho nebo odkud se očekává odpověď. Zajisté to je jen minimum; otázka by dále neměla smysl, kdyby nešlo o něco dalšího, co tazající se neví a rád by věděl, a co možná neví ani ten dotazovaný, ale pokud to ví (což se teprve má ukázat), vztahuje se tím svým předpokládaným věděním k něčemu dalšímu, totiž právě k tomu, k čemu se vztahuje i otázka toho, kdo se táže. A toto další je tedy třetím nutným členem, bez něhož otázka nejenom nemá smysl, ale vlastně vůbec není možná. Nyní nehodláme jít dál, i když to je pro důkladné vyšetření povahy tázání naprosto nezbytné; ze zkušenosti s opakovaným dotazováním a dosahování rozmanitých odpovědí bude každému, kdo se jednou začne tázat, zřejmé, že ne každá odpověď na otázku může být považována za uspokojivou, neřku-li za legitimní a správnou, a že dokonce sama otázka může být položena způsobem nesprávným, takže na ni žádná správná odpověď nemůže být poskytnuta ani jinak nalezena. To však nyní nechme stranou a zůstaňme o problému původu tázání. Tento původ nelze vidět tam, kde – jak to mylně interpretuje zejména novodobá věda a v krajní podobě tzv. pozitivismus – zkoumající subjekt stojí proti neutrálně dané, prostě se před ním v jakési hotovosti a do sebe uzavřené samostatnosti ležící nebo stojící podobě „rozkládá“ cosi objektivního, „objektivně reálného“. Tázání má svůj zdroj pouze ve vztahu subjektu k někomu nebo něčemu, s čím lze navázat nějaký oboustranně aktivní vztah, či jinak řečeno, jen ve vztahu k něčemu, co má také charakter jakéhosi subjektu, který je s to na otázky odpovídat (a principiálně nezáleží na to, zda o jde „subjekt“ skutečný nebo jen předpokládaný). Můžeme z toho uzavřít, že sám fenomén (resp. fakt) tázání je přesvědčivým dokladem toho, že k základním rysům subjektu náleží jakási vnitřní tendence či nakloněnost k tomu, předpokládat někde kolem sebe další subjekty, k nimž je možno se obracet, mimo jiné také proto, abychom se jich na něco mohli dotázat.

(Písek, 071209-1.)